

Asia: VN/31917/2023

Lausuntopyyntö rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain muuttamista koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta

1. Yleinen kanta lähisuhdeväkivallan sovittelusta luopumiseen

Mikä on yleinen kantanne siihen, että lähisuhdeväkivallan sovittelusta luovuttaisiin pääsääntöisesti?

Jokseenkin myönteinen

Voitte perustella kantanne edelliseen kysymykseen.

-

2. Vaikutukset

Voitte kertoa kantanne esityksen vaikutusten arvioinnista. Onko esityksellä joitain sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei vielä ole kuvattu?

Näkemyksemme mukaan lähisuhdeväkivallan sovittelutoiminnasta voitaisiin luopua, koska lähisuhdeväkivalta-asioiden sovittelussa on havaittu useita riskejä väkivallan uhrin, ja tekijän välisen suhteen näkökulmasta. Kokemus väkivallan uhrien kanssa työskentelystä ja näkemys moniammatillisesta riskienarvioinnin työryhmästä (MARAK) osoittavat, että lähisuhdeväkivallan uhri ei ole tekijänsä kanssa tasavertaisessa suhteessa. Lakiehdotuksessa tuodaan esille näkökulmaa, kuinka sovittelua ei voida käyttää toistuvan väkivallan uhriksi joutuneille henkilöille soviteltaessa lähisuhdeväkivaltaan liittyviä rikoksia. Väkivallan uhrien kanssa työskentelyssä on usein selvinnyt, että kun väkivallan uhrin kokemus tulee viranomaisen tietoon, ei se välttämättä ole uhrin ensimmäinen kokemus lähisuhdeväkivallasta. Taustalla voi olla pitkään jatkunutta lähisuhdeväkivaltaa väkivallan eri muodoissaan, ja väkivallasta ei ole ollut viranomaisilla tietoa. Sovittelutoiminnasta ei välttämättä ole kontaktoitu sosiaalihuoltoa ja uhri sekä tekijät ovat voineet jäädä ilman sosiaalipalveluiden tukea. Parhaimmassa tapauksessa sovittelulla väkivallan uhri ja tekijä saavat välitöntä keskustelua itse sovittelutilanteessa, mutta haasteellista on tavoittaa, onko väkivaltaista suhdetta tosiasiallisesti katkaistu sovittelutoiminnalla. Ongelmallista on se, että läheissuhteiden laadusta ja suhteen taustatekijöistä ei välttämättä ole sovittelevalla taholla ja viranomaisilla tietoa. Esimerkiksi siitä, kuinka alisteinen uhri on tekijään nähden ja miten se ilmenee.

Sovittelussa on riskinä myös se, että väkivallan tekijä ei joudu rikosoikeudelliseen vastuuseen teostaan ja tämä on ristiriitaista, koska henkilöllä on oikeus suojeluun, ja puolestaan lapsella on oikeus suojeluun vanhemmaltaan. Viranomaisten tietoon ei välity sellaiset tiedot, milloin henkilö on voinut painostuksen alla suostua sovitteluun. Väkivallan uhrin kokemus tilanteesta ja tekijästä muodostuvat traumaattisiksi kokemuksiksi. Usein väkivallan uhrin auttaminen vaatii pitkäkestoista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ja hoitoa. Sovittelulla voidaan pahimmassa tapauksessakin ylläpitää väkivaltaista suhdetta ja antaa henkilölle, tai alaikäiselle lapselle kuva, että valtasuhde on hyväksyttävää ja henkilökohtaista koskemattomuutta ei arvosteta. Uhrin toipuminen voi vakavalla tavalla vaarantua.

Sovittelulla voidaan myös antaa hyväksyntä siitä, että sovittelulla rikosoikeuden alainen teko on hyväksyttävä eikä väkivallan tekijän tarvitse toipua väkivaltaisesta käytöksestä. Jokaista henkilöä tulee suojella väkivaltakokemuksilta sekä väkivaltaiselta käyttäytymismallilta. Erityisesti läheissuhdeväkivalta tulisi tuomita, jotta tunnustetaan henkilön oikeus elämän suojeluun ja koskemattomuuteen kaikissa läheissuhteissa

3. Lakiehdotuksen 3 a § (henkilösuhteet)

Voitte kommentoida henkilösuhteita, joita läheissuhdeväkivallan sovittelun kielto koskisi.

Läheissuhteen määritelmä kannattaisi tarkastella huolellisesti, mitä sillä tarkoitetaan ja missä henkilösuhteissa sovittelu väkivaltakokemuksen suhteen voisi olla tarkoituksenmukaista ja uhria sekä tekijää eheyttävä.

4. Lakiehdotuksen 3 a § (rikokset)

Voitte kommentoida rikoksia, joita läheissuhdeväkivallan sovittelun kielto koskisi.

-

5. Lakiehdotuksen 3 a § (muuta)

Onko teillä muuta kommentoitavaa esitysluonnoksen 3 a §:stä?

-

6. Muuta

Onko teillä muuta kommentoitavaa esitysluonnoksesta?

Suomessa on tehty laajasti tutkimusta ja selvityksiä perhe- ja läheissuhdeväkivallan ilmiöstä ja selvitetty vaikuttavia toimintakäytäntöjä ja palveluja väkivallan uhreille sekä tekijöille. Jatkossakin

sosiaalipalvelut sekä psykoterapeuttinen tuki väkivallan uhrille ja tekijälle ovat välttämättömiä palvelumuotoja sosiaali- ja terveydenhuollossa. Työskentelyn aloittaminen vaatii usein jonkin asteisen väkivallan myöntämisen ja hyväksymisen uhrilta ja tekijöiltä. Huomiota on kiinnitettävä myös siihen, että rikosoikeudellisella prosessilla ei voi katkaista lähisuhdeväkivallan ilmiötä ja sen olemassaoloa eikä toisaalta ennaltaehkäistä lähisuhdeväkivallan vakavia seurauksia, kuten vakavia henkirikoksia, jotka ovat pahimpia seurauksia pitkään jatkuneessa lähisuhdeväkivaltakierteessä.

Sosiaalipalveluihin ja tukeen väkivallan uhrille ja tekijälle on jatkossakin enenevässä määrin kiinnitettävä huomiota. Väkivaltatyön keskeinen tavoite on oltava väkivallan ehkäisyssä, esimerkiksi sellaisessa viranomaisten välisessä yhteistyössä, jossa tieto väkivallasta saadaan mahdollisimman nopeasti viranomaisten tietoon ja toisaalta väkivaltatuomiosta saatetaan tieto sosiaaliviranomaisille, jotta voidaan turvata uhrin ja tekijän jatkuva tuki.

Pimper-Koivisto Leena
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue - Sosiaalijohtaja, sosiaalityön
tehtävää